

Koga li branje pač ne veseli,
Oktobra ta najprijetnejši čas!

V jeseni vsak le njega si želi
In občuduje trte mili kras.

Ajdo rodno žanjite žanjice;
Repo, peso, zelje in korenje
Brž si skrbno spravljajte ženice,
Zakasnelo vsejajte semenje.

Vekoslav Stampar, kletar, Ptuj.

Politični ogled.

DRŽAVA SHS.

Notranjepolitičen položaj je poostren do skrajnosti. Radikalna vlada si z vsemi obljubami in ugodnostmi ne more pridobiti trajne pomoči Nemcev in Turkov. S svojimi »zavezniki« mora sklepati posebne kupčije od slučaja do slučaja, od enega glasovanja do drugega. Ob priliki razprave glede Reke so nekateri govorniki opozicije primerjali samoradikalno vladu z italijanskim fašističnim režimom. Ta primerjava popolnoma odgovarja in radikali se po svojih listih bavijo tudi z načrti, kakoršne izvaja Mussolini v Italiji. Izredni ukrepi se pa ne priporočajo samo po listih, temveč z njimi se bavi tudi vlada na tajnih sejah.

Vlada obljublja svojim poslancem nove volitve po novem volilnem zakonu, ki bi osigural ogromno večino srbskih mandatov. Govori in piše se, da mislijo celo državo pretvoriti v eno samo volilno okrožje, ki bi bilo razdeljeno na 33 volilnih okrajev. Liste, ki bi dobile v volilnih okrajih relativno večino, bi naj dobile dve tretjini vseh poslancev. Radikali se bavijo z načrtom izglasovati najprej proračun, potem novi volilni zakon, nato pa razpustiti parlament. To so seveda zelo drzne spekulacije, ker bi bilo težko sprejeti tak volilni zakon in ker tudi ni verjetno, da bi krona pod takimi okolnostmi režimu poverila nove volitve.

Med radikalnimi poslanci je precej močna kmetska skupina, ki vedno ostreje nastopa proti raznim ministrom. Na raznih konferencah ne pride do soglasja in prvaki kluba si nepokornih članov ne upajo izključiti, ker se boje razburjenja med volilci.

V Zagrebu snujejo razni advokati in politiki, ki že imajo več strank in še več političnih neuspehov za seboj, neko novo stranko, ki naj bi šla srednjo pot ter posredovala med centralisti in pa med opozicijo.

Sredi tega mesca bo skupna konferenca naše in avstrijske komisije glede obmejnega prometa in drugih obmejnih zadev.

V ponedeljek je bila podpisana pogodba z Grčijo glede našega dela solunskega pristanišča. Grčija odstopi naši državi za 50 let prostor 24.000 kv m, ki je sicer pod grško vlado, a se smatra kot SHS carinska oblast.

BOLGARIJA.

Bolgarska vlada je udušila upor in se pripravlja sedaj na volitve. Čas se ji zdi za to posebno pripravljen. Ječe so polne nasprotnikov gospodske vlade, sodišča — redna in izredna — delujejo s polno paro in do tedaj, ko se bodo šteli volilni glasovi, bo vlada še mnogo svojih nasprotnikov poslala v smrt in pa poglala v beg. Ob koncu vstaje je bilo od vladnih čet pobitih nad 6000 upornikov.

NEMCIJA.

Vlada je predložila državnemu svetu in državnemu zboru pooblastilni zakon. Nekateri listi so vladni predlog prinesli v posebnih izdajah. Predlog predvideva pooblastila za vlado, da sme za bližnjo bodočnost potom urediti izdajati zakonske določbe gospodarske in socialne vsebine, v kolikor to nujno zahteva ureditev gospodarsko-socialnih razmer v državi. Vlada pri tem ni vezana na obstoječe zakone in tudi ne na določbe državne ustave. Mora pa uredbe nemudoma predložiti državnemu svetu in državnemu zboru, ki imata pravico vsako uredbo potom navadno večino razveljaviti. Najkasneje s 31. marcem 1924 izgube vse te izjemne uredbe svojo pravomočnost. — Državni svet je ta predlog sprejel in tako je ukinjena ustava.

Bavarska je središče monarhističnega gibanja, Saško pa imajo v rokah socialisti in komunisti, ki bi stopili celo v socialistično vladu, če se ugodí njihovim zahtevam po osnovanju rdečih čet, ki bi nastopale proti monarhistom.

Nemška valuta je sedaj najnižja na svetu. Za en dolar se plača 900 milijonov mark.

PREVRATNI POSKUSI.

Španiji sledi Portugalska. Kakor španski generali, tako so se hoteli tudi prvaki konservativne stranke na Portugalskem polastiti državne oblasti. Za čas prevrata so si izbrali zadnje dni pretečenega tedna, ko je prvaki nasprotne stranke kot ministrski predsednik prevzemal vladu. Bilo je nekaj bombnih napadov, promet se je ustavil in še danes ni pravih poročil o koncu tega prevratnega poskusa in o notranjem položaju Portugalske.

S prevratom so nadalje poskusili tudi pristaši turškega sultana, ko so novi voditelji Turčije — kemalisti — pripravili novo, moderno in republikansko ustavo. Na čelu sultanistov so stali bivši visoki oficirji in visoka mohamedanska duhovščina. Ta upor je popolnoma udušen. Ker imajo kemalisti velikansko ljudsko večino na svoji strani, se najbrž tudi ne bo ponavljal.

NAŠE PRIREDITVE.

Tombola Udruženja vojnih invalidov v Mariboru se vsi dne 14. oktobra na Glavnem trgu ob 2. uri popol-

ne, ne 7. oktobra, kakor je bilo prvotno poročeno. Vsi p. n. pridobitni sloji se naprošajo, da pomagajo vsak po svoji moč. z različnimi dobroti itd., ker gre vendar za vojne žrtve, ki so izgubile v svetovni vojni svoje ude, dravje, eksistenco ter sploh svojo blagostanje, ki so ga preje imele. Udruženje vojnih invalidov, podružnica Maribor.

Udruženje vojnih invalidov, podružnica Maribor, priredi dne 21. oktobra t. l. — za Sv. Martin in okolico — vinsko trgatvijo z godbo, v gostilniških prostorih gospoda Berlinger Jožefa v Vešici št. 13, z vsemi k stvari spadajočimi zabavami. Začetek ob 11. uri dopoldne. Za prvovrstno kuhinjo in pijače je preskrbljeno. K prav obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Udruženje vojnih invalidov, podružnica Maribor, priredi shod pri Zgor. Sv. Kungoti pri Mariboru, dne 21. oktobra 1923 v gostilniških prostorih gospoda Vau-potič ob 3. uri popoldne. Vsi organizirani člani se pozivajo, da se shoda polnoštevilno udeležijo, ker so se določili nekateri novi poverjeniki (zaupniki!) in je torej shod važnega pomena. Udruženje vojnih invalidov, podružnica Maribor.

Prostovoljno gasilno društvo v Račjem priredi v nedeljo, dne 14. t. m. ob 2. uri popoldne vinsko trgatvijo z mnogobrojnim sporedom. Ker je čisti dobiček namenjen v nabavo gasilnega orodja, se pričakuje od strani sosednih društev in prijateljev tega društva obilen obisk. — Odbor.

Tedenske novice.

Prosvetna krivica, ki je ne bomo prenesli mirno. — Že pod rajno Avstrijo so se borili naši slovenski poslanci na Dunaju na vso moč, da bi bili priporočili Slovence lastno vseučilišče v Ljubljani. Avstrija se je bala slovenskih izobražencev in radi tega nam ni marala dovoliti lastne visoke šole. Po preobratu je bilo prvo delo naših voditeljev — osobito blagopokojnega dr. Verstovškega, da so nam osnovali v Ljubljani lastno visoko šolo (univerzo). Poklicali so na to naše vseučilišče najboljši profesorje in šola se je razvijala, da razvivala in je bila v naši državi, pa tudi drugod glede učnih moči in učencev na najboljšem glasu. Kolikoga vsestranskega pomena je za nas Slovence, da imamo v svoji lastni sredini visoko šolo, bo pač uvidel vsakdo, kateremu je kolikšak za visoki napredek našega vedno preganjanega in zapostavljenega naroda. Veselo je bilo tudi sedaj nekaj let sem, ker smo imeli našo slovensko visokošolsko mladino takorekoč doma — v Ljubljani, kjer se ni mogla oddaljiti narodu. Doležljive največji ponos Slovenije je bila ljubljanska visoka šola. Tudi iz finančnega ozirja smo Slovenci popolnoma upravičeni, da smo se postavili glede vseučilišča na lastne noge, ker plačujemo glede prebivalstva in obsega Slovenije v Beograd in za druge kraje skoro največ davkov. Prepričan je vsak Slovenec, ako bi mi imeli avtonomijo, bi z ljubljansko visoko šolo izgledalo malo drugače, kakor pa danes pod nesrečno centralistično upravo. Od kupljene ustave sem čutilo mi Slovenci vsak teden, da Beograd nima za nas Slovence razumevanja, ne ušes za naše težnje in zahteve in skoro nikoli ne denarja, dasiravno ga plačujemo toliko v beograjsko — za celo državo skupno blagajno. Znano nam je tudi iz obilne izkušnje, kako hočejo naši centralisti iz raznih pokrajin države vse prenesti v Beograd in to na način, v prosvetnem in gospodarskem oziru vse združiti v Beogradu in Srbiji. Mi vemo, zakaj tako, pa tudi oni znajo, zakaj tako postopajo — ker imajo od centralizacije ogromen profit. Ravno včeraj je prineslo časopisje za nas Slovence vest nove krivice glede našega ponosa — ljubljanske visoke šole. »Slovenec« javlja iz Beograda od 9. oktobra: Člen 83 predloženega finančnega zakona za leto 1923-24 se glasi: Minister za prosveto se pooblašča, da ukine katoliško bogoslovno in zdravniško fakulteto v Ljubljani. Da se nam bo zgodila ta nečuvna krivica pri vsem vestnem in gorostasnem plačevanju davkov, se imamo zahvaliti samostojnim in demokratom, ki so izročili svojčas Slovenijo popolnoma izrabljanju srbijskega centralizma. Kakor hitro so naši poslanci v Beogradu zvedeli zgoraj omenjene nakane vlade, so ostro ugovarjali proti tej novi krivici. Z vednim odzemanjem naših komaj pridobljenih pravic Beograd nikakor ne bo napravil v državi miru in reda, ampak centralisti bodo ustvarili s takim postopanjem politično in gospodarsko ozračje, ki bo onemogočilo vsak sporazum med SHS plemeni. Razmere v naši državi se razvijajo v vsakem oziru mesto navzgor — navzdol.

Občni zbor Županske zveze za Slovenijo se vrši v nedeljo, dne 28. oktobra 1923 v Celju v vrtni dvorani hotela pri-belem volu. Pričetek točno ob 9. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo tajništva o poslovanju in organizaciji. 3. Poročilo o denarnem in gmočnem staju. 4. Določitev članarine za naslednje poslovno leto. 5. Sklepanje o izdajanju samostojnega glasila. 6. Prireditve županskih tečajev v prihodnji poslovni dobi. 7. Predavanje: a) davčna politika občin, b) župan kot uradna oseba. 8. Sklepanje o resolucijah. 9. Slučajnosti, razni predlogi in nasveti. Opomba: Po § 10 društvenih pravil sklepa občni zbor veljavno, če je navzočih 40 vpisanih članov. Če bi ne bil obč. zbor sklepčen ob določen uri, se vrši pol ure kasneje občni zbor, ki bo z navzočimi člani sklepčen ne glede na število udeležencev. Odbor. — Opozorjamo udeležence obč. zbora, ki bodo prihajali v Celje z jutranjimi vlaki med 7. in 8. uro, da je ob 8. uri v župnijski cerkvi v Celju sv. maša.

Udeležencem letošnjega občnega zbora Županske zveze! Po sklepu lanskega občnega zbora bo odslej vsakoletni redni občni zbor — menja se — enkrat v Ljubljani, drugič v Celju. Letos pride torej vrsta na Celje.

Upamo pa, da to n. o. oviralo članov tudi iz bolj oddaljenih krajev bivše Kranjske, ker so se tudi sodečelani iz bivše Stajerske v nad vse častnem številu udeležili prejšnjih dveh občnih zborov v Ljubljani. Res je letos vožnja po železnici znatno dražja. Zato smo prosili ministristvo saobračaja, da nam dovoli za udeležence občnega zbora polovično vožnjo. Upamo in pričakujemo, da bo naši prošnji ugodeno. Če pa vzlic pričakovanju prošnja ne bo ugodno rešena, potem imamo še en vzrok več, da se kljub žrtvam zavedamo važnosti take organizacije, kot je Županska zveza, in se udeležimo občnega zbora polnoštevilno.

Shod naše stranke v Gor. Radgoni. Pri nas se vrši v nedeljo, dne 14. oktobra po osmi naši politični shod SLS. Govori poslanec dr. Hohnjec. V slučaju, da je isti izrečno zadržan, govori drug poslanec o političnem položaju v državi. Somišljeniki, pridite na shod! Ob tej priliki lahko podnesete g. poslancu svoje prošnje! — Okr. tajništvo SLS v Gor. Radgoni.

Guštanj. Strokovni shod Jugoslovanske strokovne zveze se vrši v nedeljo, dne 14. t. m. ob 9. uri dopoldne v dvorani gostilne Fr. Lečnik v Guštanju. Pride govornik iz Maribora. Krščansko-socialno misleče delavstvo se vabi na udeležbo.

Puceljeve dnevnice. Zadnji »Kmetijski list« piše: Sedaj, ko ljudstvo pritiska vse večje pomanjkanje in narodna skupščina ne dela ničesar za zmanjšanje bede, temveč jo še povišuje z novimi davki, misli zvišati dnevnice poslancem. K temu je vsaka beseda preveč. — Seveda, ker je, tedaj, ko se je glasalo o dnevnicah, bil slabostojni poslanec Pucelj korajžno doma, ker se je bal proti glasovati. Poslanci Jugoslov. kluba pa so glasovali proti zvišanju. Pri dvanajstih na Pucelj nič govoril proti. Proti kuluku ni znil ne besedice. Ko je bilo glasovanje, je Pucelj, namesto da bi v zbornici proti glasoval, hujskal doma volilce proti SLS, češ, da je ona kriva vsega hudega in novih davkov. Resnice pa ne pove, da je vsega tega kriva slaba ustava, za katero so glasovali samostojni poslanci. Hujskati je prijetno, kaj ne? A glasovati proti vladi, to je hudo, ali ne, g. Pucelj? Vladi se človek zameri, potem pa ako bi kazalo biti minister, pa bi duhoviti g. Pucelj ne prišel več na vrsto, to bi bilo prehudo za samostojnega generala.

Pucelj in resnica. V državnem zboru je dne 4. okt. edini samostojnež Pucelj bahato trdil pred vsemi poslanci, da je njegova žena preprosta kmetica in kmetska hči. Puceljeve besede so tako zvenele, kot bi edina Puceljeva držala gospodinjstvo in gospodarstvo v Sloveniji po koncu. Mi bi tega ne omenjali, a ker Pucelj in »Kmetijski list« venomer kričita, da »klerikalni« časopisi pišejo neresnično čez slabostojneže, pribijemo, da je Puceljeva žena hčerka sodnika, torej uradniška hči, katera se je v mladosti z njim vred podala na daljno pot v Ameriko. To sicer nič ni hudega, a da samostojni zopet ne bodo lagali, beležimo to vest našim čitateljem.

Srbijsko časopisje o kuluku in naše stališče. Izpod peresa gospodarskega strokovnjaka smo prejeli sledeče pametne vrste: Srbijsko, pred vlado klečeplazno časopisje piše o kuluku: »Za narod je bolje, da gre na tlako in sicer spomladi in jeseni ob času najhujšega dela in doma naj zaostane tedaj setev in vse.« To zamo samo tisti, ki cel čas lenuhari. Trgovci in obrtniki bosta zaprla svoje trgovine za 14 dni in šla na kuluk. Kako imenitno bo vse to. Vsak vzame seboj kramp in lopato, uredili se bodo oddelki in marširali na delo. Cestarjev ne bo treba, čemu neki. Ceste, ki jih bomo popravljali s kulukom, bodo tako izginile sčasoma, torej le proč s cestarji, ki so tako masno plačani, da dobiho na mesec skoro 400 K. Kdo bo potem trebil odvodne grabice, snalil cesto itd.? Srbi menda tega sploh ne poznajo in ne vejo, da je delo na cesti leto in dan. Ne samo jeseni in pomladi se posiplje cesta, tudi čez leto se mora vedno o pravem času po nalihvih itd. popraviti, sicer gre vse po zlu. In davka potem ne bo treba plačevati. Jaz pa pravim, niti vinarja manj ne bo potem davka, ves denar pa, ki je sedaj namenjen za ceste, bo romal v nenasitno žrelo beograjske blagajne. Naravnost rajski časi nas torej čakajo. Razlike bo prav malo, delal bo tisti, ki plača 100 dinarjev zemljiškega davka ravno tako kot oni, ki plača 300 dinarjev, a oni, ki plača čez 100.000 dinarjev davka, ta je dolžan dati 50 delavcev, ali pa plačati po 20 dinarjev na dan za 1 delavca. To se pravi, tisti veleposestniki, ki plačajo tisočkrat toliko davka, kakor kmet, dajo samo 50krat toliko delavcev. Po domače bi se pač to reklo: ti kmet, le garaj, veleposestniki, graščaki in tovarnarji se bodo pa oddahnil! Potem pa še Srbi trdijo, da nas kuluk ne vrže nazaj za celo stoletje. Ko bi v kaki napredni državi kak parlamentarec samo sprožil kak tak zakon, gotovo je, da bi sfrčal na prosto iz parlamenta. Pri davku so vendar vsi enakomerno obdavčeni z dokladami, pri kuluku pa taka razlika. Pisec teh vrst je v Galiciji vodil pri delu velike oddelke domačinov-civilistov, ki so se kak teden pobrali skupaj in popravili, oziroma napravili kako cesto. Sto teh ljudi kljub vsemu priganjanju ni naredilo za dobrih deset delavcev. Tudi naši kulukarji bodo delali, da se bo vse kar kadilolPriganjali pa bodo, kdo neki? Za priganjače bodo imenovani samostojni in radikalni pandurji, ki bodo kakor nekdanj valpeti s palico vbijali ljudem ljubezen do kuluka. Le tako naprej, gospodje vlastodržci! Tako boste postali med ljudstvom res priljubljeni in mogoče, da koncem koncev še doživite kako veliko razočaranje.

Kredit za ceste v državi in Slovenija. Celotni letošnji kredit za ceste v državi znaša po letošnjih dvanajstih 74 milijonov dinarjev. Če pa primerjamo, kako se je ta kredit porazdelil med posamezne pokrajine, vidimo, da je Slovenija dobila samo malenkostno vsoto 2.800.000 D, Bosna in Hercegovina, približno tako velika kakor Srbija, pa samo 5.000.000, Hrvatska samo 2.550.000 D. Iz tega